קהל טללי בהכה

מעיין לישרים - ויושלים - נהרה

עיה תהדר

ישיבת אביר יעקב

אור מאיר שמוחה

נהריה

מתורתו של צדיק
אֲבִיר יַעֲקֹב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט

לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה ועניני עבודת השי"ת
שנלקטו מכל ספריו הק'

בס"ד, גיליון צ', פר' וישלח תשפ"ז

דרושי אביר יעקב

הַשְׁלָמַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם בְּמַתַּן תּוֹרָה

בתחילת התורה נרמזת מטרת הבריאה והשלמתה

וְהִנֵּה, אַחַר שֶׁנִּתְבָּרְרָה מַטָּרַת הַבְּרִיאָה, שֶׁעִקָּרָהּ לְמַעַן יִמְלֹךְ ה' עַל בְּרִיּוֹתָיו בָּעוֹלָם וְיַכִּירוּ הֵם אֶת מַלְכוּתוֹ, מוּבָן מֵאֵלָיו שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָעוֹלָם בְּלֹא תּוֹרָה, הַמּוֹרָה לַבְּרִיּוֹת אֶת הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ. אִם כֵּן, לֹא הֶשְׁלְמָה בְּרִיאַת הָעוֹלָם עַד שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל.

וְכָתַב רַבֵּנוּ זיע"א (פיתוחי חותם פרשת בראשית), שֶׁיֵּשׁ לִדְרֹשׁ עַל פִּי זֶה אֶת הַפְּסוּקִים הָאֲמוּרִים בְּתְחִלַּת הַתּוֹרָה (בראשית א, א -ג), וְאֵלּוּ הֵם: "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם, וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, וַיְהִי אוֹר".

בקשת האותיות שייברא העולם בהן

רֵאשִׁית יֵשׁ לְהַקְדִּים בָּזֶה אֶת הַמּוּבָא בְּהַקְדָּמַת הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"א, ד"ב ע"ב והלאה), שֶׁכַּאֲשֶׁר רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, עָלוּ לְפָנָיו כָּל הָאוֹתִיּוֹת מִסּוֹפָן לְתְחִלָּתָן, לְפִי סֵדֶר תשר"ק, בָּזוֹ אַחַר זוֹ, וְכָל אַחַת בִּקְּשָׁה עַל עַצְמָהּ, שֶׁבָּהּ יִבְרָא הָעוֹלָם. וּלְכָל אַחַת מֵהֶן עָנָה ה' תְּשׁוּבָה, מַדּוּעַ אֵין זֶה רָאוּי לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם דַּוְקָא בָּהּ. עַד אֱשֶׁר הִגִּיעָה הָאוֹת ב', וְטָעֲנָה שֶׁרָאוּי לִבְרֹא בָּהּ אֶת הָעוֹלָם, מִפְּנֵי שֶׁבָּהּ מְבָרְכִים אֶת הָעוֹלָם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְעַל יָדָהּ תָּבוֹא בְּרָכָה לָעוֹלָם. טָעֲנָה זוֹ נִתְקַבְּלָה לִפְנֵי ה' בָּרוּךְ הוּא, וְהֶחְלִיט לִבְרֹא בָּהּ אֶת הָעוֹלָם.

כַּאֲשֶׁר רָאֲתָה הָאוֹת א' אֶת כָּל זֹאת, נוֹתְרָה בְּמְקוֹמָהּ וְלֹא בָּאָה לְבַקֵּשׁ עַל עַצְמָהּ. שָׁאַל אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִפְּנֵי מָה לֹא עָלִית? אָמְרָה לוֹ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רָאִיתִי שֶׁלֹּא הוֹעִילָה לְכָל הָאוֹתִיּוֹת בַּקָּשָׁתָן עַל עַצְמָן, אִם כֵּן מַדּוּעַ תִּתְקַבֵּל דַּוְקָא בַּקָּשָׁתִי? וְעוֹד, הֲרֵי כְּבָר נָתַתָּ אֶת הַגְּדֻלָּה לְאוֹת ב', וּמֶלֶךְ שֶׁנָּתַן גְּדֻלָּה לְאֶחָד מֵעֲבָדָיו, לֹא רָאוּי שֶׁיַּעֲבִירֶנָּה לְעֶבֶד אַחֵר.

כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמַר לָהּ: הוֹאִיל וּמְעַטְתְּ אֶת עַצְמֵךְ וְנַהֲגוּתְ מְנַהֵג עֲנָוָה, אֲנִי אֶתֵּן לָךְ גְּדֻלָּה, בְּכָךְ שֶׁהַיִּחוּד שֶׁלִּי יִהְיֶה דַּוְקָא בָּךְ, וְכָל הַחֶשְׁבּוֹנוֹת יַתְחִילוּ מִמֵּךְ, שֶׁהֲרֵי א' הִיא אֶחָד. עַד כָּאן עִקַּר דִּבְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ.

מעלת אות אל"ף

וַאֲשֶׁר נִתְבּוֹנַן בִּדְבָרָיו, נָבִין שֶׁמַּעֲלַת הָאל"ף גְּדוֹלָה הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמַּעֲלַת הַבֵּי"ת. שֶׁהֲרֵי עִקַּר נְתִינַת הַתּוֹרָה הִתְחִילָה בָּהּ, בְּמִצְוַת "אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ" (שמות כ, ב). וְעוֹד שֶׁהַתּוֹרָה נִקְרֵאת 'אוֹר', שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר" (משלי ו, כג), וְגַם תֵּבָה זוֹ פּוֹתַחַת בְּאל"ף. נִמְצָא, שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁהִיא עִקַּר הַבְּרִיאָה, נִרְמֶזֶת בְּאל"ף וְלֹא בְּבֵי"ת.

וְאַף עַל פִּי שֶׁבְּרִיאַת הָעוֹלָם הָיְתָה בָּאוֹת בֵּי"ת, אֵין זוֹ בְּרִיאָה גְּמוּרָה, שֶׁהֲרֵי תְּנַאי הִתְּנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁאִם לֹא יְקַבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה, יַחֲזֹר הָעוֹלָם לְתֹהוּ וָבֹהוּ (שבת פח.), נִמְצָא שֶׁגַּם קִיּוּם הַבְּרִיאָה תָּלוּי בְּאֵ', שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, וְלֹא בְּבֵ'.

המשך בעמ' ב'

פניני אביר יעקב

יעקב אבינו זכה למעלה גדולה בזכות שמירת הברית

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו (לב ד).

יֵשׁ לְדַקְדֵּק, דִּתֵּבת **לְפָנָיו** מְיֻתֶּרֶת. וְאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ, דְּיָדוּעַ דְּכָל מַעֲלַת הַצַּדִּיקִים תְּלוּיָה בִּשְׁמִירַת אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, וּכְמוֹ שֶׁהֶאֱרִיךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי עָלָיו הַשָּׁלוֹם בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"א נט: ועוד) עַל עִנְיָן זֶה. וְהִנֵּה זֶה הוּא שֶׁאָמַר **וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים,** הֵם מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים, וְכִי תֵּימָא, בַּמֶּה זָכָה יַעֲקֹב לְמַעֲלָה זוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים שְׁלוּחָיו, לָזֶה אָמַר **לְפָנָיו,** שֶׁהוּא אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ שֶׁהוּא לְפָנָיו, בָּזֶה זָכָה יַעֲקֹב לְמַעֲלָה זוֹ:

המלאך רצה לפגום את יעקב בקדושת הברית

וְעִם זֶה נִרְאֶה לְפִי עֲנִיּוּת דַּעְתִּי לְפָרֵשׁ מַה שֶּׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (חולין צא.) עַל פָּסוּק (פסוק כה) 'וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ', שֶׁהֶעֱלוּ אָבָק. לָמָּה כָּתְבָה תּוֹרָה לְשׁוֹן 'וַיֵּאָבֵק', הֲוָה לַהּ לְמֵימַר 'וַיִּתְעַפֵּר', וְשֶׁהֶעֱלוּ עָפָר. לָכֵן נִרְאֶה, דִּלְעוֹלָם הַסִּטְרָא אַחֲרָא, הַשְׁלִיטָה הַגְּדוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּצַּדִּיק הִיא מִצַּד פְּגַם הַבְּרִית, דִּבּוֹ נִקְרָא הַצַּדִּיק אוֹ לָאו. כְּמוֹ יוֹסֵף הַצַּדִּיק עָלָיו הַשָּׁלוֹם, דְּהַסִּטְרָא אַחֲרָא רָדְפָה אוֹתוֹ בְּמִצְרַיִם לְפָגְמוֹ בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, וְגָבַר עַל יְצִרוֹ וְהָיָה עִמּוֹ עֵזֶר ה' וְלֹא פָּגָמוֹ, וְעַל זֶה נִקְרָא 'יוֹסֵף הַצַּדִּיק'. וְגַם כָּאן אֶפְשָׁר דְּהָיָה הַסִּטְרָא אַחֲרָא רוֹצֶה לִפְגֹּם לְיַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ וְלֹא יָכֹל לוֹ, וּזְכוּת שְׁמִירַת הַבְּרִית שֶׁשָּׁמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הִיא שֶׁעָמְדָה לוֹ עַד שֶׁנִּצַּח הַמַּלְאָךְ, וְלָכֵן כָּתְבָה הַתּוֹרָה לְשׁוֹן 'וַיֵּאָבֵק', וְכָתְבוּ חֲכָמִים שֶׁהֶעֱלוּ אָבָק, לְפִי שֶׁ'אָבָק' בְּרֵאשֵׁי תֵּבוֹת **אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ,** לְרָמֵז שֶׁכַּוָּנַת הַמַּלְאָךְ לְפָגְמוֹ בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, וּבָמָה שֶׁרָצָה הַמַּלְאָךְ לְפָגְמוֹ, נִצַּל יַעֲקֹב מִמֶּנּוּ וְנִצְּחוֹ, וּלְפִיכָךְ נָקַט לְשׁוֹן 'אָבָק':

(פיתוחי חותם)

רק יעקב נקרא זרע אברהם

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי אָבִי יִצְחָק ה' הָאֹמֵר אֵלַי (לב י).

יֵשׁ לְדַקְדֵּק, דִּתֵּבת ה' מְיֻתֶּרֶת, דְּדֵי בְּאָמְרוֹ 'אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי אָבִי יִצְחָק הָאֹמֵר אֵלַי', לָמָּה הוֹסִיף תֵּבת ה'. וְאֶפְשָׁר לְרָמֵז, דְּהִנֵּה יָדוּעַ דְּ'יִצְחָק' גִּימַטְרִיָּא שְׁמוֹנָה הֲוֵי"ת, וְ'יַעֲקֹב' גִּימַטְרִיָּא שֶׁבַע הֲוֵי"ת, וְ'יוֹסֵף' גִּימַטְרִיָּא שֵׁשׁ הֲוָיוֹת. וְכָל זֶה נַעֲשָׂה מֵאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכַוָּנָה מְכֻוָּנֶת לְרַשֵּׁם שְׁמוֹ הַגָּדוֹל בִּקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה, מֹרֶב קְדֻשָּׁתָם וְאַהֲבָתָם וְהִתְדַּבְּקוּתָם בַּשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה נִרְאֶה לְפִי עֲנִיּוּת דַּעְתִּי אִם אֶפְשָׁר, מַה שֶּׁנִּרְשְׁמוּ בְּיִצְחָק שְׁמוֹנָה הֲוֵי"ת וּבְיַעֲקֹב שֶׁבַע, וְיָתֵר עָלָיו בְּאַחַת, מְשׁוּם שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם (לעיל כא יב) 'כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע', וְלֹא כָּל יִצְחָק, דְּהִנֵּנוּ יַעֲקֹב הוּא הַנִּקְרָא זֶרַע וְלֹא עֵשָׂו. וְזֶה רָמַז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּשְׁמוֹת יִצְחָק וְיַעֲקֹב, דְּזֶה שְׁמוֹנָה הֲוֵי"ת וְזֶה שֶׁבַע, לְהוֹרוֹת שֶׁקְּדֻשַּׁת יִצְחָק וְזַרְעוֹ הַכָּשֵׁר

המשך בעמ' ב'

דרושי אביר יעקב המשך מעמ' א'

גדולת מידת הענוה

על פִּי זֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ אֶת הַפְּסוּקִים הָאֲמוּרִים: 'בְּרֵאשִׁית' - אוֹתִיּוֹת 'ב' רֵאשִׁית', שֶׁבְּבֵי"ת הָיְתָה רֵאשִׁית הַבְּרִיאָה, וּבָהּ 'בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ'. וְאִם יִשְׁאַל הַשּׁוֹאֵל, הֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ בַּעֲנָוִים (תנחומא עקב ג), וְהָאָל"ף עֲנָוָה הָיְתָה, שֶׁמִּמֶּנָּה אֶת עַצְמָהּ וְלֹא עָלְתָה לִפְנֵי ה' לְבַקֵּשׁ כִּשְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת, וּמַה יִּקַּר וּגְדֻלָּה שֶׁנַּעֲשָׂה לָהּ עֲבוּר זֹאת?

על כָּךְ בָּאָה הַתְּשׁוּבָה: 'וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ' - וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּבְרָא, עֲדַיִן לֹא הָיְתָה בְּרִיאָתוֹ נֶחְשֶׁבֶת, כִּי תְּנַאי הִתְנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם הָעוֹלָם, שֶׁאִם לֹא יְקַבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה יַחֲזֹר הָעוֹלָם לְתֹהוּ וָבֹהוּ, וְאִם כֵּן נֶחְשַׁב הָעוֹלָם כְּמִי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִבְרָא, עַד קַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁהִתְקַיֵּם אָז 'וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר' - הִיא הַתּוֹרָה הַנִּקְרֵאת 'אוֹר' (בראשית רבה ג, ה, וראה באור החיים על פסוק זה), אֲשֶׁר אוֹת אָל"ף הִיא תְּחִלָּתוֹ, וְגַם תְּחִלַּת תֵּבַת 'אָנֹכִי' שֶׁבַּעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת. נִמְצָא, שֶׁאִלְמָלֵא אוֹת אָל"ף לֹא הָיָה קִיּוּם לְבֵי"ת. וְכָל זֶה מְלַמְּדֵנוּ עַל מַעֲלַת וּגְדֻלַּת מִדַּת הָעֲנָוָה.

הָעוֹלָם הַזֶּה הֲכָנָה לָעוֹלָם הַבָּא

עבודת האדם בעולם הזה להשלמת ייעודו

הַלּוֹמֵד תּוֹרָה וְיוֹדֵעַ עַל פֶּה אֶת מַטָּרַת הַבְּרִיאָה, לֹא יַעֲזֹב יָמָיו לָרִיק וְלֵילוֹתָיו לַבֶּהָלָה, אֶלָּא יִשְׁקִיעַ אֶת כָּל מִרְצוֹ בְּמִלּוּי תַּפְקִידוֹ וְהַשָּׂגַת שְׁאִיפָתוֹ, וּבְכָךְ נַעֲשֶׂה שֻׁתָּף לְקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, בְּהַשְׁלָמַת הַיִּעוּד הַנִּבְרָצָה.

עַל כָּךְ דּוֹרֵשׁ רַבֵּנוּ זיע"א (פיתוחי חותם, פרשת בהר) אֶת הַפְּסוּקִים הַנִּזְכָּרִים בְּפָרָשַׁת מִצְוַת הַשְּׁמִטָּה, פָּרָשַׁת בְּהַר (ויקרא כה, ב -ו): "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם, וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַה'. שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ, וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ. וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ, שַׁבָּת לַה', שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר וגו', וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה" וגו'.

שנות האדם נחלקות כשנות השמיטה

אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ פְּסוּקִים אֵלּוּ עַל יְמֵי חַיֵּי הָאָדָם. יָדוּעַ כִּי "יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה" (תהלים צ, י). וְכֵן יָדוּעַ, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה שָׁבְּנֵי אָדָם שְׁרוּיִים בּוֹ נִקְרָא 'חֹל', וְעוֹלָם הַבָּא קְרוּי 'שַׁבָּת' (רות רבה ג, ג). וְעַל כָּךְ דָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, כִּי מִי שֶׁטָּרַח בְּעֶרֶב שַׁבָּת יֹאכַל בְּשַׁבָּת, וּמִי שֶׁלֹּא הֵכִין בַּחֹל, לֹא יִהְיֶה לוֹ מַה לֶּאֱכֹל בַּשַּׁבָּת.

וְכַאֲשֶׁר נִתְבּוֹנֵן בְּסֵדֶר שְׁנוֹת חַיֵּי הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, נִרְאֶה שֶׁשְּׁנוֹת עֲבוֹדָתוֹ לִפְנֵי ה' אֵינָן בָּאֱמֶת כִּי אִם שִׁשִּׁים שָׁנָה, שֶׁהֲרֵי עֶשֶׂר שְׁנוֹתָיו הָרִאשׁוֹנוֹת יְמֵי קְטָנוּת הֵן, וְאֵין בָּהֶן עֲבוֹדָה, וּלְפִיכָךְ לֹא מָנָה הַפָּסוּק אֶלָּא שִׁשִּׁים שָׁנָה, וּכְפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר.

וְעַל פִּי זֹאת יֵשׁ לְפָרֵשׁ אֶת הַפְּסוּקִים הַנִּזְכָּרִים: 'שֵׁשׁ שָׁנִים' - אֵלּוּ שִׁשִּׁים שְׁנוֹת חַיֵּי הָאָדָם בְּגַדְלוּתוֹ, וְכָל אַחַת מֵהֶן כּוֹלֶלֶת עֶשֶׂר (עץ חיים שער כד פ"א), וּבָהֶן צָרִיךְ הָאָדָם לַעֲשׂוֹת כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדוֹ מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה. וּבְשָׁנִים אֵלּוּ, 'תִּזְרַע שָׂדֶךָ' 'וְתִזְמֹר כַּרְמֶךָ', נִשְׁנוּ כָּאן שְׁתֵּי מִינֵי עֲבוֹדוֹת, בַּשָּׂדֶה וּבַכֶּרֶם, כְּפִי שֶׁיִּשְׁתָּנָם שְׁנֵי מִינֵי גֵּן עֵדֶן, שֶׁל מַטָּה וְשֶׁל מַעְלָה, וְגַן עֵדֶן שֶׁל מַעְלָה נִקְרָא 'שָׂדֶה', וְגַן עֵדֶן שֶׁל מַטָּה נִקְרָא 'כֶּרֶם'. וְעַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְהַשְׁלִים עֲבוֹדָתוֹ בְּשִׁשִּׁים הַשָּׁנִים, וְיַעֲשֶׂנָּה כָּרָאוּי עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְחֵלֶק וְנַחֲלָה בְּגַן הָעֵדֶן הָעֶלְיוֹן הַקָּרוּי שָׂדֶה, וּבְגַן עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן הַקָּרוּי כֶּרֶם.

הטורח בערב שבת בעולם הזה - יאכל בעולם הבא שכולו שבת

אִם יַעֲשֶׂה הָאָדָם כָּךְ, יִתְקַיְּם בּוֹ: 'וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ' - תֶּאֱסֹף אֶת פְּרִי מַעֲשֶׂיךָ, לְאָכְלָם בָּעוֹלָם הַבָּא שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת. וְעַל כָּךְ נֶאֱמַר, 'וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת' - שֶׁהִיא שְׁבִיעִית לַעֲבוֹדַת הָאָדָם בָּעוֹלָם, וּשְׁמִינִית לְיָמָיו, אַחַר שִׁבְעִים שָׁנוֹת חַיָּיו, 'שַׁבָּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבָּת לַה'' - כְּבָר לֹא נִתְּנַת אֶפְשָׁרוּת לַעֲשׂוֹת שׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁיָּבִיא אֶת הָאָדָם לִקְנוֹת גַּן עֵדֶן שֶׁל מַטָּה וְשֶׁל מַעְלָה, וְאַף אִם תִּרְצֶה לַעֲשׂוֹת כֵּן, 'שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר' - אֵין הָאָדָם יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים שֶׁיּוֹעִילוּ לְשָׂדֵהוּ וְכַרְמוֹ - גַּן עֵדֶן עֶלְיוֹן וְתַחְתּוֹן.

לָכֵן יִזָּהֵר כָּל אָדָם לְהָכִין לוֹ צֵידָה לַדֶּרֶךְ בִּהְיוֹתוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהֵם יְמֵי הַחֹל, וְיִטְרַח וְיָכִין לָעוֹלָם הַבָּא שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת, בַּאֲשֶׁר בְּאוֹתוֹ עוֹלָם אֵין לוֹ אֶלָּא אֲכִילַת תַּגְמוּל הַשָּׂכָר. וְאִם יַעֲשֶׂה כֵּן, יִשְׂמַח בְּמַעֲשָׂיו, וְיִתְקַיֵּם בּוֹ הַפָּסוּק: 'וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה'.

פניני אביר יעקב המשך מעמ' א'

דָּוְקָא בְּיַעֲקֹב וְלֹא בְּעֵשָׂו, וְהָרְאָיָה, הַהֲוָיוֹת יֵשׁ בָּזֶה וְהַהֲוָיוֹת בָּזֶה, וְהָאֲחַת הָיְתָה רְאָיָה לְאוֹת וּלְזִכָּרוֹן לְעֵדוּת, שֶׁשְּׁמוֹ הַגָּדוֹל מֵעִיד שֶׁקְּדֻשָּׁה שָׁבָּזֶה בָּזֶה, וְיַעֲקֹב הוּא הַנִּקְרָא זֶרַע, וּבִכְלַל הָאָבוֹת:

יוסף זכה למעלתו ולקדושתו של יעקב

וְהֵכָא נַמִּי יַעֲקֹב עִם יוֹסֵף, לְפִי שֶׁיַּעֲקֹב הוֹלִיד שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים, וְכֻלָּם שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל, קְדוֹשִׁים עֲמוּדֵי עוֹלָם, אֲבָל מִכָּל מָקוֹם צְרִיכֵי אֱנַן לְמוֹדָעֵי מִי זָכָה לִקְדֻשַּׁת יַעֲקֹב וּמַעֲלָתוֹ מַמָּשׁ. כְּדֵי לְהוֹדִיעַ לָנוּ ה' יִתְבָּרַךְ זֶה הַדָּבָר נִרְמָז בִּשְׁמוֹתָם זֶה שֶׁבַּע הֲוָיו"ת וְזֶה שֵׁשׁ, לְהוֹרוֹת שֶׁקְּדֻשָּׁתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב וּגְדֻלָּתוֹ וּמַעֲלָתוֹ הִיא בְּיוֹסֵף, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (להלן לז ג) 'וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו', וְשָׁם הֲוָי"ה הַיְתֵר בְּיַעֲקֹב עַל יוֹסֵף, לְאוֹת וּלְזִכָּרוֹן לְעֵדוּת שֶׁקְּדֻשָּׁתָם וּמַעֲלָתָם שָׁוָה. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב **אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי אָבִי יִצְחָק**, וּפֵרְשׁוּ הָאֱלֹהוּת שֶׁנִּקְרָא עֲלֵיהֶם, גַּם אֲנִי רָאוּי כְּמוֹתָם, וְהָרְאָיָה, **ה' הָאֹמֵר אֵלַי**, הוּא שֵׁם הֲוָי"ה שֶׁבֵּינִי וּבֵין אָבִי בְּחֶשְׁבּוֹן, שָׁם רָמַז שֶׁאֲנִי כָּמוֹהוּ: (פיתוחי חותם)

בָּרוּךְ הַקְּדֻשָּׁה בִּידֵי יַעֲקֹב אָבִינוּ

עִם לָבָן גַּרְתִּי וְאֵחַר עַד עָתָּה (לב ה).

מעלת העוסקים בקירוב רחוקים

כַּמָּה גְּדוֹלָה מַעֲלַת הָעוֹסֵק בְּקֵרוּב לְבָבוֹת לְאָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. אֵין חֵקֶר לִגְדֻלַּת מַעֲשָׂיו, וְלִזְכֻיּוֹתָיו אֵין מִסְפָּר, וּמַמְשִׁיכִים וּגְדָלִים לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, וְכָל זַרְעוֹ שֶׁל הַמִּתְקָרֵב לַה' יִתְבָּרַךְ נֶחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ יָלָדוֹ, כִּי רַק עַל יְדֵי הַמְקָרֵב - זוֹכִים צֶאֱצָאֵי הַמִּתְקָרֵב. זוֹ גַּם גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הָעוֹסֵק בְּסִיּוּעַ לְגֵרִים, הָרוֹצִים לְהִצְטָרֵף לְלִגְיוֹנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ, וְעַל כֵּן עָסְקוּ בָּזֶה הַצַּדִּיקִים בְּמֶשֶׁךְ הַדּוֹרוֹת.

יצחק ויעקב גיירו אנשים כאברהם ושרה

רַבֵּנוּ זיע"א כּוֹתֵב (מעגלי צדק, אות יו"ד), כִּי יִצְחָק אָבִינוּ וְיַעֲקֹב אָבִינוּ, הָלְכוּ שְׁנֵיהֶם בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵיהֶם אַבְרָהָם וְשָׂרָה, וְדָבְקוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים. וּמִכַּיָּון שֶׁכָּךְ עָסְקוּ בְּקֵרוּב נְפָשׁוֹת, כְּפִי שֶׁנָּהֲגוּ אַבְרָהָם וְשָׂרָה לְקָרֵב גֵּרִים לַעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם וּלְהַכְנִיסָם תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, וּכְדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בראשית רבה לט יד) 'אַבְרָהָם הָיָה מְגַיֵּר אֶת הָאֲנָשִׁים וְשָׂרָה מְגַיֶּרֶת אֶת הַנָּשִׁים'.

עַל מַעֲשָׂיו שֶׁל יַעֲקֹב בִּבְרוּר נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה מִבֵּין הַקְּלִפּוֹת, וְקֵרוּב אֲנָשִׁים לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא, נֶאֱמַר בְּהֶמְשֵׁךְ הַפָּרָשָׁה (להלן לה ב) 'וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל בֵּיתוֹ וְאֶל כָּל אֲשֶׁר עִמּוֹ הָסִרוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֵּכָר'.

יעקב אבינו עסק בבית לבן בבירור הקדושה

עַל פִּי זֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ, כִּי כְּבָר בַּזְּמַן שֶׁהָיָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל לָבָן, עָסַק יַעֲקֹב בְּמַלְאכָה קְדוֹשָׁה זוֹ, וְהָיְתָה דַּעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה נְתוּנָה לְתִקּוּן נְשָׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁנִּשְׁבּוּ בְּיַד לָבָן בְּכֹחַ קְלִפָּתוֹ. עַל כָּךְ הוֹדִיעַ לְעֵשָׂו אָחִיו, וּבֵאֵר לוֹ מַה טַּעַם נִשְׂהֲתָה כָּל כָּךְ בְּבֵיתוֹ שֶׁל לָבָן הָרָשָׁע. וְאָמַר לוֹ לְעֵשָׂו, כִּי סִבַּת יְשִׁיבָתוֹ בְּבֵית לָבָן הָיְתָה כִּי 'עִם לָבָן גַּרְתִּי' - מִלְּשׁוֹן 'גְּרִירָה', כִּי עָסוּק הָיִיתִי בִּ'גְרִירַת' נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה קְדוֹשׁוֹת שֶׁהָיוּ שְׁקוּעוֹת בְּמָקוֹם טָמְאָה זֶה.

לא יוכל עשו לגבור על יעקב

רָצָה יַעֲקֹב לְבָאֵר בָּזֶה לְעֵשָׂו, כִּי אִם נְשָׁמוֹת שֶׁכְּבָר נִטְמְעוּ תַּחַת יַד הַקְּלִפּוֹת, הִצְלִיחַ בְּמַעֲשָׂיו לְבָרְרָן וּלְהַעֲלוֹתָן, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁלֹּא יוּכַל עֵשָׂו - שֶׁהוּא אֲבִי כֹּחוֹת הַסִּטְרָא אַחֲרָא - לְגַבֵּר עַל נִשְׁמָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ, וּלְהַכְנִיסָהּ תַּחַת שִׁלְטוֹנוֹ הָרַע.